

รายงาน การเฝ้าระวังโรค ประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

-การระบาดของโรคไอกรน 229

อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

-สถานการณ์โรค 239

การสอบสวนโรค

การระบาดของโรคไอกรน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

Pertussis Outbreak - Nakhon Ratchasima

เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2529 มีรายงานจากโรงพยาบาลครบุรี ว่ามีผู้ป่วยโรคไอกรนจำนวนหลายราย ที่ตำบลโคกกระชาย อำเภอครบุรี ซึ่งอยู่ใน จังหวัดนครราชสีมา ระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตร จากกรุงเทพมหานคร อำเภอครบุรี มีประชากรประมาณ 90,000 คน การสอบสวนประกอบด้วย

1. ทบทวนรายงานทะเบียนแยกโรค (E.1) เกี่ยวกับการรายงาน โรคไอกรนจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และรายงานความครอบคลุมของการฉีด วัคซีนของจังหวัดนครราชสีมา จากศูนย์โรคติดต่อทั่วไป เขต 5 จังหวัดนครราชสีมา

2. นัดหมายกับมารดาของเด็กก่อนวัยเรียนที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 1 ตำบล โคกกระชาย โดยนัดหมายผ่านผู้ใหญ่บ้าน ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (พสส) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้านหมู่บ้าน (อสม) เพื่อนำเด็กมาตรวจร่างกายและ ชักประวัติการเจ็บป่วยและการฉีดวัคซีน

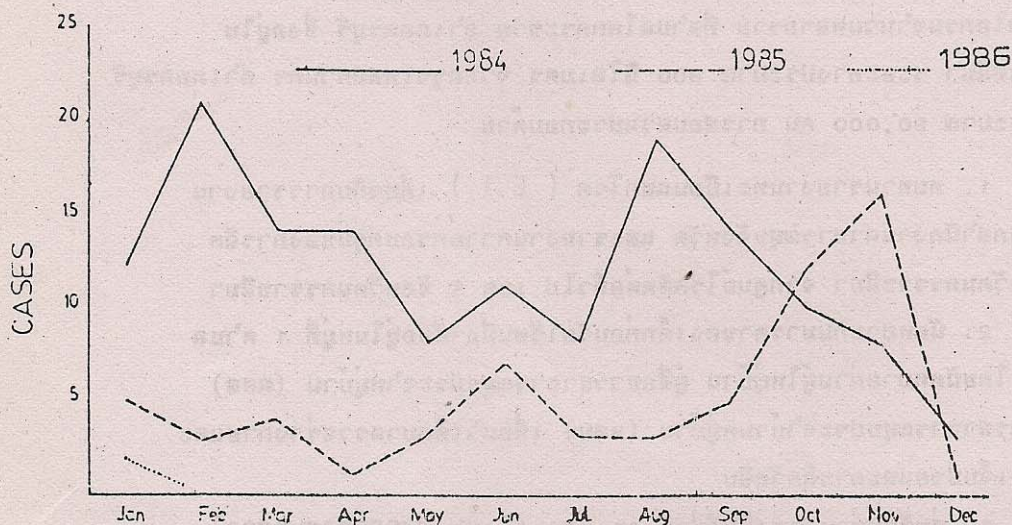
3. สุ่มตัวอย่างจากเด็กที่ป่วย 30 ราย เพื่อทำ Nasopharyngeal swab ทาเชื้อ Bordetella pertussis โดยใช้ Bordet - Gengou media และ เจาะเลือดเพื่อส่งตรวจหา Antibody to Bordetella pertussis โดยวิธี Hemagglutination inhibition (H.I.) test โดยเจาะ Acute และ Convalescent serum ห่างกัน 1 เดือน

คำจำกัดความของผู้ป่วย เพื่อการควบคุมและป้องกันโรคจึงตั้งนิยามของผู้ป่วยดังนี้

- 1) Confirmed case : Positive nasopharyngeal culture with any respiratory symptom
- 2) Probable case : Positive serology test with any respiratory symptom.
- 3) Possible case : Positive any respiratory symptom without other known disease but lacking Laboratory confirmation.

ใน พ.ศ. 2527 จังหวัดนครราชสีมามีรายงานผู้ป่วยโรคไอกรนจำนวนทั้งสิ้น 142 ราย ในจำนวนนี้ 4 ราย เป็นผู้ป่วยจากตำบลโคกกระชาย อำเภอครบุรี มีจำนวนผู้ป่วยสูงสุดในเดือนกุมภาพันธ์ (21 ราย) และเดือนสิงหาคม (19 ราย) สำหรับ พ.ศ. 2528 มีรายงานผู้ป่วยทั้งสิ้น 63 ราย (ไม่มีผู้ป่วยจากตำบลโคกกระชาย) จำนวนผู้ป่วยสูงสุดในเดือนพฤศจิกายน (16 ราย) ใน พ.ศ. 2529 ถึงวันที่ 3 พฤษภาคม มีรายงานผู้ป่วยเพียง 2 ราย (ภาพที่ 1)

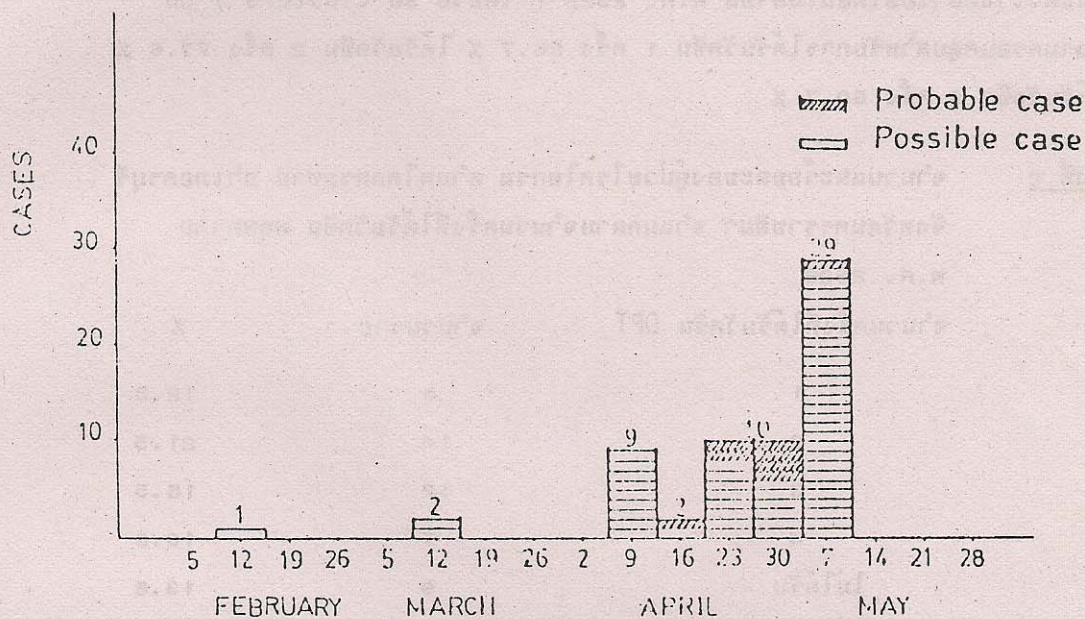
(FIG.1) REPORTED CASES OF PERTUSSIS , BY MONTH
NAKHONRATCHASIMA, JANUARY 1984-MAY 1986

หลังจากได้ไปโรงพยาบาลครบุรีปรึกษากับผู้อำนวยการโรงพยาบาล ได้รับคำยืนยันว่ามีผู้ป่วยจริง จึงได้เข้าไปค้นหาผู้ป่วยในหมู่บ้าน โดยอาศัยคำจำกัดความที่กำหนด พบว่ามีผู้ป่วยใน หมู่ 1 ตำบลโคกกระชาย จำนวน 65 ราย โดยแบ่งเป็น possible case 57 ราย probable case 8 ราย ไม่พบ confirmed case เลย เนื่องจากผลการเพาะเชื้อทั้ง 65 ราย ให้ผลลบ โดยเริ่มพบผู้ป่วยตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์และมีจำนวนผู้ป่วยสูงสุดช่วงสัปดาห์

แรกขอเดือนพฤษภาคม (29 ราย) ลักษณะของการระบาดบ่งบอกว่าน่าจะเกิดจากแหล่ง
โรคร่วม (Common source outbreak) ดังภาพที่ 2 สัดส่วนของผู้ป่วยในกลุ่มอายุ 0-1 ปี
เท่ากับ 28.1 % ในกลุ่มอายุ 1-4 ปี พบ 43.1 % และกลุ่มอายุ 5-9 ปี พบ 24.6 %
โดยมีอัตราส่วนของผู้ป่วยเพศชายต่อเพศหญิง = 1 : 1 (ตารางที่ 1)

(FIG.2) PERTUSSIS CASES BY WEEK OF ONSET OF COUGH
KOGKRACHAI VILLAGE, FEBRUARY - MAY 1986

ตารางที่ 1

จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยโรคไอกรนในเด็กหมู่ที่ 1 ตำบลโคกกระชาย
อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามกลุ่มอายุ มกราคม -
พฤษภาคม พ.ศ. 2529

กลุ่มอายุ (ปี)	เพศชาย	เพศหญิง	รวม	%
< 1	11	7	18	27.7
1 - 4	12	16	28	43.1
5 - 9	8	8	16	24.6
≥ 10	2	1	3	4.6
Total	33	32	65	100

ประวัติการฉีดวัคซีน DPT ในผู้ป่วยทั้งหมด 65 ราย มีดังนี้ พบผู้ป่วย 7 ราย (10.8 %) ที่มีประวัติการได้รับวัคซีน 4 ครั้ง 12 ราย (18.5 %) ได้รับวัคซีน 3 ครั้ง 14 ราย (21.5 %) ได้รับวัคซีน 2 ครั้งและ 8 ราย (12.3 %) ได้รับวัคซีน 1 ครั้ง ตามลำดับดังตารางที่ 2 และเมื่อทำการซักประวัติการได้รับวัคซีนในเด็กที่มีอายุ 12 - 17 เดือน จำนวน 16 ราย พบว่ามีประวัติการได้รับวัคซีน 1 ครั้ง 4 ราย (25.0 %) ได้รับวัคซีน 2 ครั้ง 5 ราย (31.3 %) และ 3 ครั้ง 7 ราย (43.8 %) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับความครอบคลุมของการได้รับวัคซีน DPT ในเด็กอายุ 12-17 เดือน ซึ่งทางศูนย์โรคติดต่อทั่วไป เขต 5 จังหวัดนครราชสีมา ได้ทำการสำรวจในจังหวัดนครราชสีมาเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2529 (โดยวิธี 30 clusters) พบว่ามีความครอบคลุมสำหรับการได้รับวัคซีน 1 ครั้ง 86.7 % ได้รับวัคซีน 2 ครั้ง 77.6 % และได้รับวัคซีน 3 ครั้ง 60.7 %

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยโรคไอกรน ตำบลโคกกระชาย อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามจำนวนครั้งที่ได้รับวัคซีน พฤษภาคม พ.ศ. 2529

จำนวนครั้งที่ได้รับวัคซีน DPT	จำนวนราย	%
1	8	12.3
2	14	21.5
3	12	18.5
4	7	10.8
ไม่ได้รับ	9	13.8
ไม่ทราบ	15	23.1
รวม	65	100

จากผู้ป่วยทั้งหมด 65 ราย ได้ทำ Nasopharyngeal swab และเจาะเลือดเพื่อตรวจหา Antibody ต่อเชื้อ Bordetella pertussis ด้วยวิธี HI test 21 ราย พบว่าการเพาะเชื้อจาก Nasopharyngeal swab ไม่ขึ้นทั้งหมด แต่จากการตรวจหา Antibody พบว่ามี 8 ราย (38.1 %) ที่มี Seroconversion หรือให้ผลบวก 9 ราย (42.9 %) ให้ผลลบ และ 4 ราย (19.0 %) ไม่สามารถบอกผลได้แน่นอนเนื่องจากเจาะเลือดได้เพียงครั้งเดียว

การระบาดของโรคไอกรน อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา

(ต่อจากหน้า 232)

การควบคุมและแพ้ระวังโรค

1. ให้ผู้ศึกษาแก่มารดาของเด็กทุกคนในหมู่บ้าน เกี่ยวกับโรคไอกรน และโรคแทรกซ้อน และความสำคัญของการฉีดวัคซีน
2. สำหรับผู้ป่วยทุกรายที่สงสัย และเด็กที่มีประวัติการสัมผัสโรคทุกคน ให้การรักษาและป้องกันด้วย Erythromycin หรือ Trimethoprim/Sulfamethoxazole ชนิดกิน 7 วัน
3. ทำการฉีดวัคซีน DPT ในเด็กที่มีประวัติการได้รับวัคซีนไม่ถึง 3 ครั้ง และทำการฉีดกระตุ้นทุก 2 เดือนจนครบจำนวน 3 ครั้ง
4. แพ้ระวังอย่างใกล้ชิดอย่างน้อยอีก 1 เดือน

ผู้รายงาน

โรงพยาบาลชุมชนครบุรี

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา

โครงการศึกษาและฝึกอบรมในสาขาระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

บทบรรณาธิการ

โรคไอกรนเป็นโรคที่ทราบมานานแล้วว่า สามารถป้องกันได้ด้วยวัคซีน แต่มีปัญหามากมายหลายประการทั้งเกี่ยวกับตัวเชื้อที่เป็นสาเหตุ และวัคซีน จากการสอบสวนโรคไอกรนทุกครั้งพบปัญหาที่สำคัญคือการแยกเชื้อทำได้ค่อนข้างยาก ทั้งนี้ก็เพราะการแยกเชื้อต้องอาศัยการเตรียมอาหารเลี้ยงเชื้อพิเศษ สภาพแวดล้อมในการเลี้ยงเชื้อ การ overgrowth จากเชื้อแบคทีเรียตัวอื่นหรือเชื้อรา เชื้อนี้มีการเจริญที่ช้ามาก ทุกขั้นตอนต้องถูกต้องเหมาะสมจึงจะเอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของเชื้อ⁽¹⁾ ทำให้มีห้องปฏิบัติการน้อยแห่งที่รับเพาะเชื้อนี้ ดังนั้นในการสอบสวนโรคหากมีแผนที่จะยืนยันการวินิจฉัยด้วยการเพาะเชื้อ จะต้องติดต่อกับห้องปฏิบัติการล่วงหน้าว่าสามารถเตรียมอาหารเลี้ยงเชื้อ เช่น Bordet-Gengou media หรือ Charcoal Blood Agar ได้หรือไม่ มีนักจุลชีววิทยาที่คุ้นเคยกับเชื้อตัวนี้หรือไม่ ก่อนที่จะนำตัวอย่างลงเพาะเชื้อ

เอกสารอ้างอิง

1. Preston, N.W. Whooping cough Immunization: Fact and Fiction. Public Health 1980; 94: 350 -355.
